

متن مصاحبه نشریه «العربی الجديد» با جناب آقای دکتر عراقچی وزیر محترم امور خارجه جمهوری اسلامی ایران

پس از یک دور سفر دیپلماتیک فشرده در شرایط جنگی که از ژنو آغاز شد و سپس به استانبول، مسکو و سرانجام عشق‌آباد در مسیر بازگشت به تهران انجامید، رئیس دفتر «العربی الجديد» در تهران با وزیر امور خارجه ایران، عباس عراقچی، در طول پرواز از مسکو به عشق‌آباد و سپس تهران مصاحبه‌ای انجام داد. این گفتگو برجسته‌ترین تحولات از جمله آتش‌بس، هدف قرار گرفتن پایگاه هوایی «العدید» آمریکا در قطر و همچنین آینده مذاکرات با ایالات متحده را پوشش داد. وزیر در این گفتگو آرام و خوشبین به نظر می‌رسید.

سوال: پس از ۱۲ روز جنگ، توافق آتش‌بس بین ایران و اسرائیل حاصل شد. مفاد اصلی آن چیست؟ و آیا بر از سرگیری مذاکرات با آمریکا توافق شده است؟

پاسخ: اصل اول در وضعیت کنونی این است که پیش از هر چیز مشخص شود آیا متجاوزان توانایی اجرا و حفظ آنچه پیشنهاد کرده‌اند را دارند یا اینکه رقابت‌های داخلی میان جناح‌های قدرت در درون رژیم صهیونیستی مانند گذشته، آتش‌بس را گروگان مدیریت چالش‌های داخلی خود در دور جدیدی خواهد کرد.

سوال: آیا امکان دستیابی به چنین آتش‌بسی پیش از حمله به تاسیسات هسته‌ای وجود نداشت؟

پاسخ: ایران آغازگر جنگ نبود. تا زمانی که کشور ما مورد تجاوز قرار گرفته، اصل دفاع را مبنای عمل خود قرار داده‌ایم. حتی پس از آن، اگر به حاکمیت و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی تعرض شود، پاسخ به همان منوال خواهد بود. همان‌گونه که در کنفرانس مطبوعاتی استانبول تأکید کردم، ورود آمریکا به جنگ نشان‌دهنده شکست اسرائیل و ناتوانی این رژیم در مقاومت بود. تصور ساده‌انگارانه آنها این بود که ایران با مداخله آمریکا تسلیم خواهد شد، اما هنگامی که مشاهده کردند پاسخ ما با استفاده از نسل سوم موشک‌های «خیبرشکن» قاطع‌تر و کوبنده‌تر بود، از ادامه جنگ منصرف شده و از طریق میانجی‌ها پیشنهاد آتش‌بس دادند. پذیرش آتش‌بس توسط ایران بر پایه حفظ برتری اخلاقی و هنجاری صورت گرفت تا این رویکرد و دیدگاه به بنیانی برای سیاستی جدید مبتنی بر ارزش‌های منطقه‌ای و اسلامی تبدیل شود. بنابراین، حمایت دولت‌های منطقه و ملت‌های مسلمان از این

جهت‌گیری سرنوشت‌ساز جمعی، انزوای رژیم صهیونیستی را که به هیچ اصل اخلاقی یا ارزشی پایبند نیست، افزایش خواهد داد.

سوال: در پاسخ به حملات آمریکا، ایران پایگاه «العدید» در قطر را هدف قرار داد. ناظران معتقدند این اقدام از نظر راهبردی در حق دوحه اشتباه بود، به‌ویژه پس از همه نقش‌آفرینی‌های مؤثری که این کشور ایفا کرده است.

پاسخ: اقدام راهبردی ایران، یعنی پاسخ به پایگاه‌های نظامی و اطلاعاتی آمریکا در منطقه، در چارچوب حق دفاع از خود جای می‌گیرد. این عمل علیه آمریکا به معنای نقض حاکمیت و تمامیت ارضی همسایگان ایران نیست. جمهوری اسلامی ایران با احترام کامل به کلیه حقوق حاکمیتی و ملی کشورهای همسایه، پاسخ قاطع برای دفاع از موجودیت خود را ضروری می‌داند. بدین معنا که آمریکا نتواند از قلمرو کشورهای دیگر به‌عنوان پناهگاه امن برای اهداف خود و بی‌ثبات‌سازی منطقه سوءاستفاده کند. در این چارچوب، هشدارهای لازم به‌صورت شفاف و مستقیم ابلاغ شده است. به‌عنوان مثال، در آخرین جلسه محرمانه وزرای امور خارجه کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی که یکشنبه گذشته برگزار شد، به این موضوع اشاره کردم و در اسناد سازمان ثبت شد. روابط ایران با هر یک از کشورهای همسایه، از جمله کشور برادر و دوست قطر، بر اساس عمق راهبردی، پیوند تاریخی و امتداد اجتماعی مستحکم و تزلزل‌ناپذیر استوار است. ما حاکمیت هر یک را محترم می‌شمایم و روابط مستمر و جامع خود را با عزم و اراده کامل ادامه خواهیم داد. به‌هرحال، این‌ها پایگاه‌های آمریکایی در منطقه هستند که آن کشورها به دلایل خاص خود، چه مرتبط با امنیت یا مسائل دیگر، اجازه استفاده به آمریکا داده‌اند. ما به این کشورها اعلام کرده‌ایم که قصد تعرض به قلمرو آنها را نداریم. احترام ما به حاکمیت این کشورها و قطر و تمامیت ارضی آنها پابرجا و ثابت است و این اقدام نباید به‌عنوان تجاوز به آنها تعبیر یا تأویل شود.

سوال: پس از حمله آمریکا به تأسیسات هسته‌ای، آیا پیام‌هایی به ایران ارسال شد؟ محتوای آن‌ها چه بود؟

پاسخ: بله، آمریکایی‌ها به‌طور مداوم، قبل و بعد از تجاوز، از کانال‌های مختلف به ما پیام می‌فرستند و این امر طبیعی است زیرا نقاطی برای تبادل نظر وجود دارد. پیام‌های آن‌ها را دریافت کردیم و از طریق میانجی‌گران و کانال‌های غیرمستقر هنگام لازم پاسخ دادیم که در دیپلماسی رایج است. هدف، پیشگیری از سوءتفاهم، مهار تشدید

و شفاف‌سازی مواضع طرفین بود. به تمام میانجی‌گران تأکید کردیم که ایران تا زمان توقف تجاوز، به میز مذاکره با آمریکا بازخواهد گشت و روند دیپلماتیک را از سر خواهیم گرفت. این موضع را به میانجی‌گران اعلام و برای اروپایی‌ها نیز تشریح کردیم و معتقدم آن‌ها اکنون موضع ما را به‌خوبی درک می‌کنند. باید منتظر ماند و دید در آینده چه اتفاقی خواهد افتاد.

سوال: اگر آتش‌بس پایدار نماند و اسرائیل یا آمریکا مجدداً تجاوز کنند، ایران تا چه حد توان مقاومت دارد؟

پاسخ: پاسخ روشن است. ما مقاومت بسیار قدرتمندی نشان داده‌ایم، برخلاف تصور رژیم متجاوز که ضربات قاطع روزهای اول ایران را به تسلیم وادار می‌کند. این اتفاق رخ نداد؛ بلکه هر روز بر توان آتش‌ی ایران و استحکام عزم آن افزوده می‌شود. دقت موشک‌هایمان افزایش یافته و رویدادها ثابت کرده‌اند که ایران همچنان قدرتمند است. پایداری مردم ما عالی بود و سطح همبستگی بین ملت و دولت بسیار امیدوارکننده است. مردم صداقت دولت ایران را دیدند که پای میز مذاکره رفت و طرف مقابل بود که به میز مذاکره خیانت کرد. دولت در عرصه مذاکره ثابت‌قدم ماند و از حقوق مردم دفاع کرد و عقب‌نشینی نکرد و در میدان نبرد و دفاع نیز قدرتمند ایستاد. وحدت ملی ملموس و پایداری مردمی بزرگی علی‌رغم مشکلات جنگ، رنج‌ها، شهادت‌ها، مجروحیت‌ها و نگرانی‌ها وجود دارد، اما مطمئنم نظام و کشور تا پای دفاع از وحدت، حاکمیت، استقلال، منافع مردم و دستاوردهای ایران پایدار خواهند ماند.

سوال: تجاوز اسرائیل و آمریکا تا چه حد بر عزم ایران برای تداوم برنامه هسته‌ای، به‌ویژه غنی‌سازی اورانیوم در آینده، تأثیر منفی می‌گذارد؟

پاسخ: تأثیر مثبت خواهد بود. این امر اراده ما را تقویت و ما را مصمم‌تر و استوارتر می‌کند. برای دستیابی به این فناوری تلاش فراوانی کردیم و دانشمندان ما فداکاری‌های بزرگی انجام دادند و حتی جان خود را در این راه از دست دادند. مردم ما به‌خاطر این امر تحمل تحریم‌ها را کردند و به‌خاطر این مسئله بر ملت ما جنگ تحمیل شد. قطعاً هیچ‌کس در ایران از این فناوری دست نخواهد کشید. برنامه هسته‌ای ایران شفاف و تحت نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی بوده است.

سوال: آیا ممکن است پس از این تجاوزات، برنامه هسته‌ای ایران وارد مرحله‌ای از ابهام شود و ایران روابط خود با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را بازنگری کند؟

پاسخ: پرداختن به این مسائل در حال حاضر زود است. باین‌حال، تجاوز به تأسیسات هسته‌ای ما قطعاً آثار عمیق و گسترده‌ای بر روند ایران در دوره پیش‌رو خواهد داشت و این امر اجتناب‌ناپذیر است. سال‌ها کوشیدیم تا به جهان اثبات کنیم متعهد به معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای (NPT) هستیم و مایلیم در چارچوب آن عمل کنیم، اما متأسفانه این معاهده نتوانست از ما یا برنامه هسته‌ای‌مان محافظت کند. این نکته باید مدنظر قرار گیرد. گزارش‌های تهیه‌شده توسط آژانس سهم بزرگی در رسیدن به وضعیت کنونی داشت و ما از شیوه گزارش‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ناراضی‌ایم و معتقدیم پشت آن انگیزه‌های سیاسی وجود دارد. این نیز نکته تأثیرگذاری است. همچنین چگونگی حفاظت از تأسیسات هسته‌ای ما در آینده باید مورد توجه قرار گیرد. چرا بیست سال شفافیت و اعتمادسازی به نتایج مثبت منجر نشد؟ این موضوع مورد توجه قرار خواهد گرفت. به‌نظرم نگاه ما به برنامه هسته‌ای و نظام منع گسترش، دستخوش تغییراتی خواهد شد که اکنون نمی‌توانم جهت آن را قضاوت کنم.

سوال: در میانه جنگ و تجاوز، شما جنبش دیپلماتیک فشرده‌ای را آغاز کردید. هدف از آن چیست؟

پاسخ: طبیعی است که هدف اولیه ما کمک به تقویت امنیت کشور با افشا و محکومیت متجاوز نزد جهانیان و ارتباط با دیگر کشورها برای ترغیب آن‌ها به اتخاذ مواضع قوی علیه تجاوز و اقدامات آمریکا و رژیم صهیونیستی است تا نوعی بازدارندگی سیاسی در برابر این حملات ایجاد و از تکرار آن در آینده جلوگیری شود. دیپلماسی می‌تواند در این زمینه نقش مؤثری ایفا کند و معتقدم موفق بوده‌ایم. همه کشورهای منطقه در کنار ما هستند و تجاوز را محکوم می‌کنند، کشورهای اسلامی از ما حمایت می‌کنند و کشورهای بسیاری نیز چنین کرده‌اند. البته غربی‌ها، اروپایی‌ها و آمریکایی‌ها با گستاخی تمام نه‌تنها از ما حمایت نمی‌کنند، بلکه با بهانه‌های گوناگون سعی در توجیه تجاوز اسرائیل دارند. باین‌حال، ما تلاش خود را برای رساندن حق مردم ایران به گوش جهان انجام می‌دهیم و سایر کشورها باید مواضع ما را درک کنند تا موضع صحیح را اتخاذ نمایند. این وظیفه دیپلماسی در زمان صلح و جنگ است و طبیعتاً در زمان جنگ این تلاش‌ها را با عزم و اصرار بیشتری پیگیری می‌کنیم.

سوال: آیا دیدارهای شما با اروپایی‌ها در ژنو به هرگونه توافق یا نتایج مشخصی منجر شد؟

پاسخ: جلسات از این جهت که اروپایی‌ها را بیشتر با مواضع ما آشنا کرد مفید بود، هرچند آن‌ها از اسرائیل حمایت می‌کنند. همچنین در زمینه رد اتهامات وارده به ما بسیار حائز اهمیت بود؛ زیرا این دیدگاه که هیچ راه‌حل نظامی برای این مسئله با ایران وجود ندارد در اروپا تثبیت شده و پس از تحولات اخیر این باور تقویت شده است. اکنون روشن است که این تجاوزات در نهایت مشکلی را حل نمی‌کند. این مذاکرات، اگرچه مشکل را کاملاً حل نکرد، به تقویت درک متقابل بین طرفین کمک کرد. به همین دلیل، دو طرف آمادگی خود را برای ادامه این گفت‌وگوها اعلام کردند. همان‌طور که قبلاً گفتم و اکنون تکرار می‌کنم، من این فرآیند را «مذاکره» نمی‌نامم، بلکه گفت‌وگویی بین ایران و اروپا است. مذاکرات معمولاً به قصد دستیابی به توافق انجام می‌شود؛ نه ما به دنبال توافق با اروپا هستیم و نه اروپایی‌ها توانایی آن را دارند. توافق مورد نظر ما باید شامل رفع تحریم‌ها باشد که خارج از توان اروپاست. باین‌حال، گفت‌وگو همواره امری مثبت است، به‌ویژه در شرایط عادی. معتقدم گفت‌وگوی مستمر بین ما و اروپا به کاهش سوءتفاهم کمک می‌کند.

سوال: آیا اروپایی‌ها در مذاکرات ژنو پیشنهادات مشخصی به شما ارائه دادند؟

پاسخ: پیشنهادات کلی‌ای وجود داشت، چه در مورد توقف درگیری‌ها و چه درباره آینده پرونده هسته‌ای ایران. اما اروپا طرف اصلی دارای تأثیر تعیین‌کننده در این مسائل نیست و نقش آن محدود به گفت‌وگوست.

سوال: آیا از نتایج سفرتان به روسیه راضی هستید؟

پاسخ: بله، بسیار راضی‌ام. دیدار بسیار خوبی با رئیس‌جمهور روسیه، ولادیمیر پوتین، داشتم. روسیه مواضع قوی و شفاف‌ی در محکومیت تجاوز آمریکا و رژیم صهیونیستی اتخاذ کرده است. روسیه دولتی تأثیرگذار در مسئله پرونده هسته‌ای ایران است و ما در زمینه‌های متعددی از رآکتور بوشهر تا نیروگاه‌های هسته‌ای آینده با آن همکاری داریم. روسیه عضو گروه ۵+۱ (توافق هسته‌ای ۲۰۱۵) بود و همواره با آن مشورت کرده‌ایم، نظرات را تبادل و از پیشنهاداتش بهره برده‌ایم. در سایه تشدید این رویدادها، مشورت و هماهنگی دقیق بین ما ضروری بود و ادامه مسیر مشترک را پی خواهیم گرفت.

سوال: موضع کشورهای منطقه را در سطوح رسمی و مردمی نسبت به این تجاوز چگونه ارزیابی می‌کنید؟

پاسخ: موضع در هر دو سطح خوب بود. همه کشورها تجاوز را محکوم کردند، برخی با لحنی شدید و برخی ملایم‌تر، اما شاهد موضع تقریباً یکپارچه در کل منطقه و جهان اسلام بودیم. بیانیه وزرای امور خارجه کشورهای

اسلامی در استانبول بسیار قوی بود و بند خاصی برای محکومیت تجاوز آمریکا افزود، زیرا مصادف با روز دوم اجلاس در همان روز بود. معتقدم مواضع دولت‌ها مثبت بود. در سطح مردمی و افکار عمومی در کشورهای عربی، اسلامی یا سایر مناطق نیز، همبستگی بی‌سابقه‌ای با مردم ایران مشاهده شد. این امر به‌وضوح در توییت‌ها، مقالات، مصاحبه‌ها و دیدارهای مختلف مشهود است. تصور می‌کنم همگرایی افکار عمومی عربی و اسلامی با مردم ایران بیش از هر زمان دیگری رخ داده و این یکی از برکات رویدادهاست. بسیار خوشحالم که حداقل این فایده بزرگ از تجاوز اسرائیل حاصل شد: اتحاد بی‌سابقه افکار عمومی عربی و اسلامی و افزایش همبستگی منطقه‌ای. سال‌ها برخی طرف‌ها تلاش کردند منطقه را از ایران بترسانند و آن را خطری تهدیدکننده تصویر کنند، اما امروز این ترس رخت بر بسته و دشمن واقعی برای همگان شناخته شده است. اسرائیل سال‌ها سعی کرد این معادله را وارونه جلوه دهد و القا کند که ایران تهدیدی برای منطقه است، اما این نقشه کاملاً شکست خورد. می‌خواهم از رسانه‌های عربی، به‌ویژه مفسران و نویسندگان جهان عرب که در تبیین این مواضع نقش مهمی ایفا کردند، تشکر کنم و ما قدردان آن هستیم و به تقویت این وحدت و همبستگی که امروز شکل گرفته ادامه خواهیم داد.